

A szélessávú piaci szabályozás felülvizsgálata

Nyilvános meghallgatás

2015. december 8.

(előkészítő dokumentum)

1. A Nyilvános Meghallgatás célja:

A szélessávú piacok szabályozása az elektronikus hírközlési ágazat szabályozásának kiemelt jelentőségű területe Magyarországon és az Európai Unióban is. A szélessávú piacokkal kapcsolatos ex-ante szabályozás legutóbbi hazai felülvizsgálatára 2011-ben került sor, ekkor adta ki a Hatóság a jelenleg is hatályos 4. és 5. piaci határozatokat. A határozatok kiadása óta eltelt időszakban a hazai szélessávú piacokon jelentős változások történtek és a szélessávú piacokkal kapcsolatos szabályozási keretek is jelentősen módosultak. Mindez szükségessé teszi a szélessávú piacokon előírt kötelezettségek teljes körű és részletes felülvizsgálatát, amely a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (a továbbiakban: Hatóság) számára a 2015-2016-os időszak egyik kiemelt feladata.

A Nyilvános Meghallgatás célja, hogy a Hatóság megismerje a piaci szereplők és a szabályozás egyéb érintettjeinek tapasztalatait, véleményét a piaci folyamatokról és a kívánatosnak tartott szabályozási irányokról.

A jelen dokumentum – mintegy gondolatébresztőként – bemutatja a szélessávú piaci versenyt alapvetően befolyásoló folyamatokat, tendenciákat, az elmúlt időszak főbb piaci fejleményeit, valamint a szabályozás előtt álló fő kihívásokat és ezekhez kapcsolódóan megfogalmazza azokat a kérdéseket, amelyekben a Hatóság kiemelten várja az érintettek véleményét.

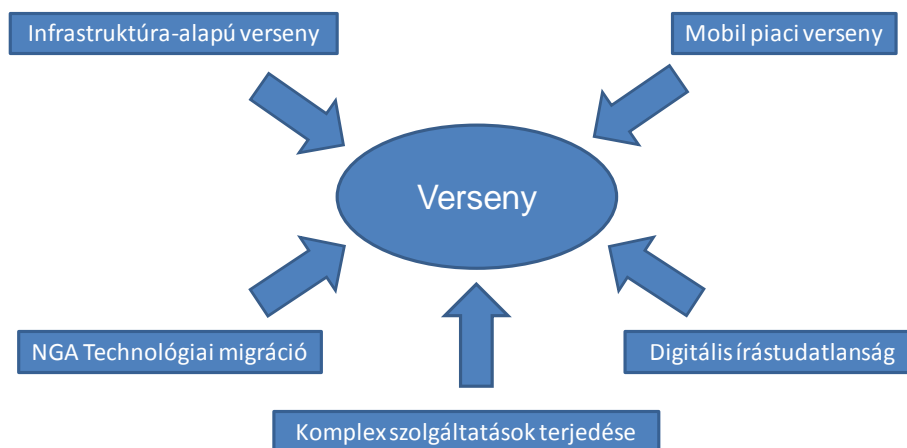
A jelen dokumentumban foglalt helyzetértékelés tájékoztató jellegű, sem a helyzetértékelés, sem a kérdésfeltevések joghatással, jogi kötőerővel nem rendelkeznek az egyedi hatósági ügy és a hatósági döntések tekintetében – így a leendő piacelemzési határozatok tartalmát nem kötik, – céljuk kizárólag a Nyilvános Meghallgatás sikerességének elősegítése.

2. Piaci helyzetkép

A fejezet célja, hogy átfogó képet nyújtson a szélessávú piaci versenyt alapvetően befolyásoló jelenségekről, tendenciákról, a hazai piac sajátosságairól, valamint bemutassa az elmúlt időszak főbb piaci folyamatait és a piac várható fejlődési irányait. A fejezet a főbb jellemzők és mozgatórugók áttekintésére összpontosít, nem célja valamennyi piaci folyamat részletes feltárása.

2.1. A piaci versenyre legjelentősebb hatást gyakorló tendenciák

A Hatóság megítélése szerint a szélessávú piaci versenyre a legjelentősebb hatást a következő tényezők gyakorolják:

Digitális írástudatlanság - motiváltság

A magyarországi szélessávú piac növekedését meghatározó, így a piacon folyó versenyt is befolyásoló tényező a piacra bevonható új felhasználók számának korlátossága. Piackutatási adatok arra utalnak, hogy a hazai internethasználat további növekedésének kulcsa a felhasználói (keresleti) oldalra tevődött át. A felhasználók jelentős része szempontjából az eszközellátottság már nem jelent szűk keresztmetszetet a piacra való belépésnél. Ezzel Magyarországon is megjelent - habár alacsonyabb szélessávú penetrációs szinten - az a Nyugat-Európában már korábban beköszöntött korszakhatár, amittől kezdve az infokommunikációs szolgáltatások igénybevételének növelése kapcsán a fogyasztói aktivitást, érdekeltséget és tudatosságot célzó programok szerepe felértékelődni látszik. A digitális írástudatlanság a népességen belül a piackutatási adatok alapján két dimenzió mentén szóródik jelentősebben, az egyik az életkor, a másik pedig az iskolai végzettség. Habár a tendenciák mindkét törésvonal esetében lassú javulásról tanúskodnak, a digitális írástudatlanság még hosszú ideig a szélessávú penetráció növekedésének kemény korlátja lesz.

Infrastruktúra-alapú verseny

A hazai szélessávú piacon az infrastruktúra alapú verseny szerepe meghatározó. Az elmúlt években az inkumbens szolgáltatók hagyományos réz érpáras hozzáférési hálózataival párhuzamosan jelentős lefedettségű kábelmodemes (HFC – Docsis 3.0) infrastruktúra, illetve egyéb újgenerációs (Next Generation Access, NGA) hozzáférési hálózati infrastruktúra épült ki, az inkumbens szolgáltatók, néhány jelentős alternatív szolgáltató és több száz kisebb szolgáltató hálózatfejlesztéseinek következtében. A fejlesztések eredményeként a hazai szélessávú piacot jelenleg a hagyományos réz érpáras hozzáférési hálózatokon kialakított, xDSL-re épülő szélessávú hozzáférési hálózatok mellett a kábelmodemes, az FTTH GPON, az FTTB Ethernet-LAN, valamint a vezeték nélküli szélessávú hozzáférési hálózatok versenye jellemzi. Az infrastruktúrák versenye a DSL technológia relatív visszaszorulását eredményezte, ami nem hazai sajátosság, ugyanakkor a visszaesés jelentősebb, mint az EU-átlag. A fejlesztések eredményeként a párhuzamos infrastruktúrák jelenléte Magyarországon más EU tagállamokhoz képest jelentősebb mértékű, ami a piaci részesedéseket is alapvetően befolyásolja. A saját infrastruktúrával rendelkező alternatív szolgáltatók jelentős, egyes földrajzi területeken a korábbi piacvezető, inkumbens szolgáltató piaci részesedését is meghaladó piaci részesedésre tettek szert. Az infrastruktúra alapú verseny erősödésével párhuzamosan a szolgáltatás alapú verseny – ami a hazai piacon döntően a szabályozott nagykereskedelmi bitfolyam hozzáféréseken alapuló, alternatív szolgáltatók által nyújtott internet szolgáltatást jelenti – fokozatosan háttérbe szorul.

Mobil piaci verseny

A mobil szolgáltatók által támasztott verseny és ennek közvetlen helyhez kötött piacokra gyakorolt hatása, a fix-mobil helyettesítés kérdése néhány éve már nem csak a telefonszolgáltatások piacát érinti, hanem a helyhez kötött internet szolgáltatás piacával kapcsolatban is felmerül. A mobil szélessávú szolgáltatásokat használók száma és a használat intenzitása jelentősen nőtt az elmúlt években, ezzel párhuzamosan az internet használati szokások is folyamatosan változnak, ami természetesen a helyhez kötött szélessávú szolgáltatások piacára is jelentős hatást gyakorol. A mobil és a helyhez kötött használat jellemzői ugyanakkor eltérnek egymástól, a két szolgáltatás közötti viszony – hazánkban és az EU legtöbb tagállamában is – egyelőre inkább kiegészítő, mint helyettesítő jellegűnek tekinthető. Az LTE hálózatokon nyújtott mobil szélessávú szolgáltatásoknak a helyhez kötött szélessávú piacra gyakorolt hatása Magyarországon egyelőre csekély. A felhasználói szokásokat vizsgáló legfrissebb piackutatások (2014) alapján a vezetékes és a jellemzően helyhez kötött felhasználási módú (adatkártya, kulcs, modem igénybevételével történő) mobil internet használat alapvetően kiegészítő kapcsolatot jelez. A mobil előfizetők fele helyhez kötött internetre is előfizet, a mindkét szolgáltatásra előfizetők 86%-a kiegészítő jelleggel használja a mobil internetet. A felhasználók mobil technológiáról alkotott véleménye és a felhasználási szokások korlátozott helyettesítést mutatnak. A piacelemzési adatszolgáltatás kvalitatív kérdőívére adott válaszokat megvizsgálva hasonló kép rajzolódik ki, az érintett szolgáltatók többsége is korlátozott helyettesítésről számolt be.

Komplex szolgáltatások terjedése

A több hírközlési szolgáltatást igénybevevő háztartások egyre nagyobb arányban vesznek igénybe azonos szolgáltatótól két, vagy több elektronikus hírközlési szolgáltatást, vagyis komplex szolgáltatásokat. Több szolgáltatónál a helyhez kötött internetszolgáltatást tartalmazó komplex ajánlatok között megjelentek a mobil – elsősorban internet, valamint telefon – szolgáltatásokat tartalmazó csomagok is. A helyhez kötött és mobil szolgáltatásokat komplex szolgáltatásként, csomagban igénybe vevő ügyfelek kiszolgálására való törekvés ösztönzi a stratégiai partnerségek kialakulását mobil és a helyhez kötött szolgáltatók között. A csomagban, kedvezményes áron történő értékesítés az érzékeny felhasználók esetén képes fogyasztás ösztönző hatást kifejteni, de a motiváció hiányából származó korlátokat (digitális írástudatlanság – motiváltság hiánya) nem tudja lebontani.

NGA – Technológiai migráció

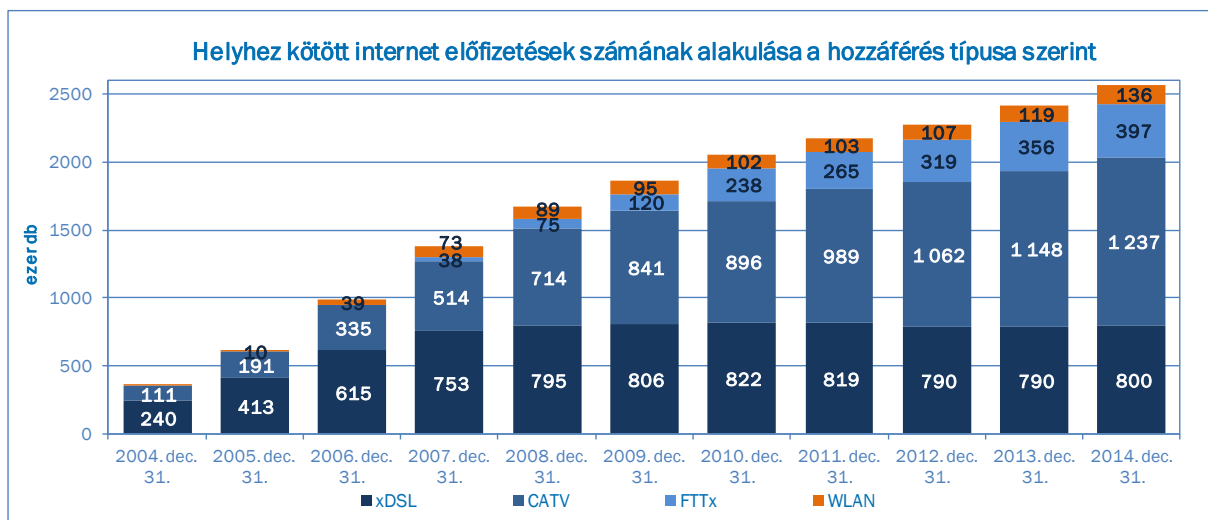
Az inkumbens szolgáltatók az elmúlt években az infrastruktúra-alapú versenyre való válaszként újgenerációs hálózatok kiépítésébe kezdtek. Az előfizetők újgenerációs hálózatokra történő migrálása azonban nehézségekbe ütközik, hiszen az erőteljes infrastruktúra-alapú verseny mellett mindezt kedvezőtlen makrogazdasági körülmények (ami a fizetőképes kereslet visszaesésében is jelentkezik) mellett kell megvalósítaniuk. A technológiaváltás területileg differenciált, az üzleti szempontból vonzóbb, sűrűben lakott területeket fokozottabban érinti.

2.2. A piaci verseny főbb mutatói

A következőkben a szélessávú piac fejlődését néhány alapvető mutató vizsgálatával tekintjük át. A vizsgálatok során nem törekedtünk a piaci verseny teljes részletességben történő bemutatására.

Piac mérete

Az 1. ábra az előfizetések számának alakulásán keresztül mutatja be a helyhez kötött internet piac méretét és a piac növekedését.

1. ábra: Helyhez kötött internet előfizetések számának alakulása a hozzáférés típusa szerint (2004 – 2014)

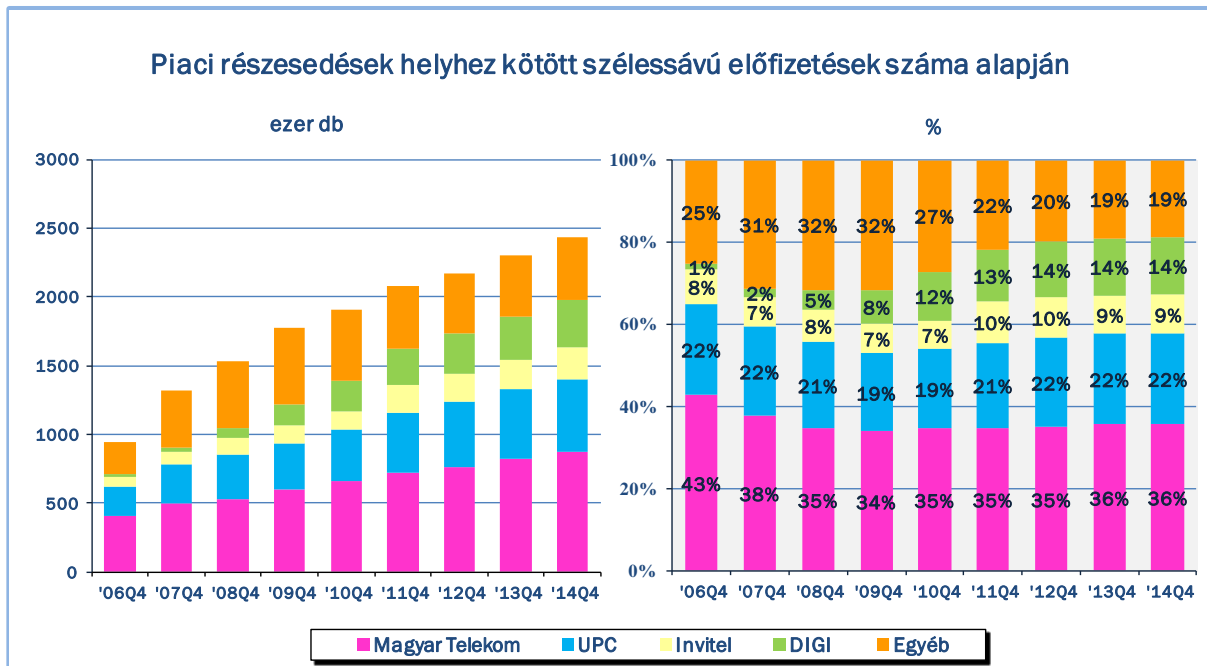
Forrás: NMHH vezetékes gyorsjelentés, NMHH piacelemzési adatszolgáltatás

A helyhez kötött internet előfizetések száma az elmúlt 10 évben hétszeresére nőtt és a háztartásra vetített helyhez kötött internet penetráció 66%-ra emelkedett az időszak elején mért 7%-ról. A piac éves növekedési üteme ugyanakkor az időszak végére 7% alá csökkent, ami a piac telítődésére utal. A piac további növekedését elsősorban a keresleti oldalon található szűk keresztmetszetek – amelyek alapvetően a digitális írástudatlanságra vezethetők vissza – akadályozzák (2.1. fejezet).

Ha a piac fejlődését a technológiák oldaláról vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy az xDSL hozzáférések száma 2008 óta 800 ezer db körül stagnál, míg ezalatt a kábelmodemes hozzáférések száma folyamatosan nőtt és 2014-re meghaladta az 1,2 millió db-ot. Az FTTx hozzáféréseken nyújtott internet szolgáltatások részesedése gyors növekedést mutat, az ilyen típusú hozzáféréseken megvalósított internet szolgáltatásra előfizetők száma 2014 végére megközelítette a 400 ezret.

Piaci részesedések

A helyhez kötött szélessávú piac előfizetőszám alapján mért piaci részesedéseit mutatja be a 2. ábra.

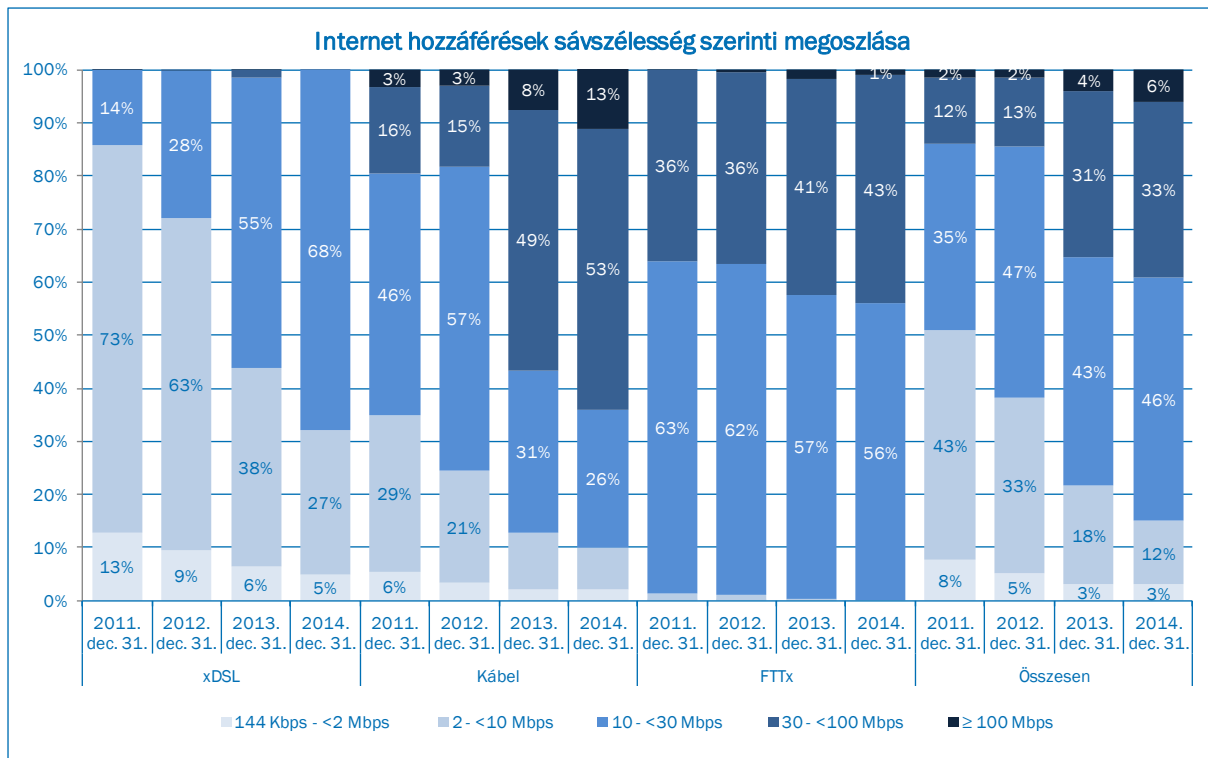
2. ábra: Előfizetések száma és piaci részesedések a helyhez kötött szélessávú előfizetések száma alapján
 Forrás: NMHH vezetékes gyorsjelentés

A helyhez kötött szélessávú piac – jelentős belső földrajzi eltérések mellett – az oligopol verseny irányába mozog. A piacon négy szolgáltató (Magyar Telekom, UPC, DIGI, Invitel) rendelkezik jelentősebb piaci részesedéssel, melyek együttesen az előfizetések 81%-át tudhatják magukénak. A piacon jelen lévő több száz további, kisebb szolgáltató együttes piaci részesedése 2009-ben érte el csúcspontját (32%), ezt követően folyamatosan csökkent, 2014 végére a piaci részarányuk 19%-ra esett. Az xDSL szolgáltatásokra építő kisebb szolgáltatók – döntően saját hálózattal nem rendelkező, szabályozott bitfolyam hozzáférési szolgáltatást igénybe vevő szolgáltatók – előfizetőinek száma 2008 óta folyamatosan csökken.

Sávszélesség

Az internet hozzáférések átlagos sávszélessége jelentősen növekedett az elmúlt években.

Az átlagos sávszélesség és az átlagos sávszélesség változása azonban alkalmazott technológiánként, illetve ezzel összefüggésben szolgáltatónként jelentős eltéréseket mutat.

3. ábra: Internet hozzáférések sávszélesség szerinti megoszlása

Forrás: CoCom adatszolgáltatás adatai

A 3. ábra az internet hozzáférések sávszélesség szerinti megoszlását technológiai bontásban és összesen mutatja be. A kábelmodemes és az optikai hozzáférések esetében jóval magasabb sávszélesség értékekkel találkozhatunk, mint az xDSL technológiával megvalósított hozzáférések esetében. Míg a kábelmodemes technológia esetében a 30 Mbps feletti sávszélesség dominál, az optikai hozzáféréseknél pedig 10 Mbps alatti igénybevétel nem jellemző, addig az xDSL esetében jellemzően a 30 Mbit/s sebesség jelenti a felső korlátot. Ez természetesen a versenyre is hatással van, a döntően xDSL hozzáféréssel rendelkező szolgáltatók a sávszélesség korlátok miatt a szolgáltatásportfóliójuk kialakítása során hátrányosabb helyzetben vannak, mint a döntően kábelmodemes vagy optikai hozzáféréssel rendelkező társaik.

Verseny földrajzi vetülete

A sajátos hazai piaci fejlődés eredményeként az ország területe a piaci verseny alapvető jellemzői szempontjából három jól elhatárolható részre osztható, amelyek megegyeznek a volt koncessziós szolgáltatók, illetve azok jogutódai (Invitel, Magyar Telekom, UPC) volt koncessziós területeivel. A volt koncessziós területek versenyviszonyai természetesen alapvetően eltérnek, hiszen mindhárom területen más piacvezető szolgáltatóval néznek szembe a kihívók, ami eltérő piacra lépési stratégiát követel(het) meg az alternatív szolgáltatóktól. A verseny homogenitásának vizsgálatakor a törésvonalak feltérképezésében a volt koncessziós területek természetes kiindulópontot jelentenek.

A verseny földrajzi dimenzióját vizsgálva jelentős eltéréseket tapasztalhatunk egyrészt a volt koncessziós területek között, másrészt a volt koncessziós területeken belül is. A

belépési korlátokban, a szolgáltatók számában és a piaci részesedésekben meglévő földrajzi eltérések – néhány kivételtől eltekintve – jellemzően nem nagyobb egybefüggő földrajzi területek mentén, hanem szigetszerűen jelentkeznek. A szigetszerű hálózatfejlesztés mögött nyilvánvalóan méretgazdaságossági megfontolások állnak. A párhuzamos infrastruktúrák jelenlétét, a piaci részesedéseket és egyéb telepítési tényezőket együttesen vizsgálva megállapítható, hogy a hálózatfejlesztés területi eltéréseit elsődlegesen a települések méretében, kisebb mértékben a települések egyéb jellemzőiben (háztartássűrűség, háztartások jövedelme) meglévő különbségek magyarázzák.

A verseny helyzetével kapcsolatos megállapítások a következőkben foglalhatóak össze:

- *A helyhez kötött szélessávú piacon folyó verseny jellegét alapvetően meghatározza a párhuzamos infrastruktúrák fejlesztése és az ennek következtében kialakuló infrastruktúra-alapú verseny.*
- *Az alkalmazott technológiák közül a kábelmodemes technológia a legelterjedtebb, a technológiai hátrányban lévő xDSL piaci részesedése csökken. Az FTTx hálózatokon nyújtott szolgáltatások részesedése gyors növekedést mutat.*
- *A szabályozott nagykereskedelmi hozzáférésre (helyi hurok átengedés, országos bitfolyam hozzáférés) épülő, xDSL alapú szolgáltatások piaci súlya mára csekély és egyre csökkenő.*
- *A piac közepesen koncentrált, az előfizetések döntő hányada a négy legnagyobb szolgáltatóhoz tartozik. A kisebb szolgáltatók összesített piaci részesedése csökken, elsősorban a szabályozott xDSL szolgáltatások visszaszorulása, illetve a piaci konszolidáció miatt.*
- *A verseny földrajzi területenként jelentős eltéréseket mutat. Az alternatív szolgáltatók hálózatfejlesztéseire – néhány kivétellel – a szigetszerűség a jellemző.*

A felsoroltakon túl véleménye szerint azonosítható-e egyéb, a verseny helyzetével kapcsolatos lényeges megállapítás?

2.3. Piaci trendek, folyamatok az előrettekintő időtávon

A piaci verseny jelenlegi helyzetének áttekintését követően a piacelemzés előrettekintő időtávján, azaz a következő 3-6 éves periódusban a piac fejlődését várhatóan befolyásoló tényezőket mutatjuk be.

2.3.1. A korábban azonosított versenybefolyásoló tényezők érvényesülése a középtávon

Digitális írástudatlanság

Az internet használata a magyar háztartások kétharmada számára a mindennapi élet részévé vált. A háztartások kétharmada rendelkezik az internetes tartalmakat nagyképernyőn megjeleníteni képes eszközzel (PC, laptop) és közel 40%-a okostelefonnal, így kijelenthető: az internet mára minden olyan egyénhez eljutott, aki képes és nyitott annak használatára. 2018-tól a kormányzati tervek szerint már minden háztartás számára elérhetővé kell tenni a legalább 30 Mbps sávszélességű szélessávú hozzáférést, így az internet szolgáltatások penetrációjának növelésében egyértelműen a digitális írástudatlanság válik szűk keresztmetszetté.

Támogatott hálózatfejlesztések

Az újgenerációs hálózatokra történő migrációt felgyorsíthatja a Digitális Menetrend lefedettségi célkitűzéseinek eléréséhez kapcsolódó állami pályázati támogatással épülő hálózatok kiépülése, ami a jövőálló technológiai megvalósítások és a verseny lehetőségének megteremtése kínálja előnyöket kívánja ötvözni. Az új hálózatok a komplex szolgáltatások terjedését is felgyorsítják, ami az előfizetői igények magasabb szintű kielégítését biztosítja: az előfizetőnek megoldásokra és élményekre van szüksége, a mögöttes műszaki megvalósítás módja számára érdektelen (vagyis olyan kapcsolatra van szüksége, amin elérhetőek a kívánt tartalmak és futnak a használni kívánt szolgáltatások).

Fix-mobil szolgáltatások integrációja

Az előfizetői szokásokat kihasználó és a költségek csökkentését célzó stratégiai fejlődési irány a fix és mobil szolgáltatások integrációja, konvergenciája. Ez a folyamat a fogyasztók által igényelt és nagyra értékelt mobilitást ötvözi a fix hálózatok nagyobb és olcsóbb kapacitásával. Piackutatási adatok szerint egyre jellemzőbb, hogy a mobiltelefonon internetezők a mobilinternet és a wifi hozzáférést egyaránt használják, ami lehetőséget ad a szolgáltatók számára a mobil eszközökön bonyolított adatforgalom mobil hálózatokról helyhez kötött hálózatokra való áttérelésére, a nyilvános wifi hozzáférések használatának elősegítésével, illetve otthoni használat esetében tarifakedvezmények alkalmazásával. Ez a hálózatok jobb kihasználását és az előfizetők számára alacsonyabb költségszintet is eredményez.

DSL technológia továbbfejlesztésének lehetősége

A magyar vezetékes hírközlési infrastruktúra adottságai, illetve a szolgáltatók terveinek vizsgálata alapján nem várható, hogy, hogy az xDSL technológia lehetőségeit kiterjesztő vektoring és bonding megoldások jelentős, a piaci versenyt alapvetően befolyásoló szerephez jutnak a magyar piacon a piacelemzés előrettekintő időtávján belül.

Folyamatos piaci konszolidáció

A szektorban várhatóan tovább folytatódik a konszolidációs folyamat, az optimális üzemméret alatt működő szolgáltatók felvásárlásával, összeolvadásával. Ennek jelei ma inkább a kábeles piacon mutatkoznak meg (érintve teljes szolgáltatókat, illetve hálózati részeket), de a nagyobb (külföldi tulajdonú) szolgáltatók esetén is történtek felvásárlások (pl. Magyar Telekom – GTS).

2.3.2. Új tényezők megjelenése

Az előzőekben áttekintett, a versenyre jelenleg is hatást gyakorló tényezők mellett a következő években a versenyt egyéb, a piacra jelenleg még jelentős hatást nem gyakorló tendenciák, folyamatok is befolyásolhatják.

Vertikális irányú terjeszkedés az értékláncban

A szélessávú hozzáférés iránti kereslet származtatott, azaz nagymértékben függ az elérhető tartalomtól, az alkalmazásoktól és szolgáltatásoktól. A hozzáférést nyújtó szolgáltatók az előfizetők számára vonzó és értékes ráépülő szolgáltatások bevételeiből is részesülni szeretnének, melynek következtében a tartalom és a telekommunikációs iparág közti határok egyre inkább elmosódnak. Különösen a szélessávú piac meghatározó szereplői (Magyar Telekom, DIGI, UPC) esetében figyelhető meg a vertikális irányú terjeszkedés, azaz tartalomszolgáltatói piacon való megjelenés, felvásárlások, vagy saját csatorna létrehozása útján. Ugyanakkor a vertikális integráció megteremti az erőfölény átvitelének lehetőség olyan piacok között is, melyek nem mindegyike tartozik az elektronikus hírközlési szolgáltatások körébe.

OTT szolgáltatások szerepének erősödése

Az új generációs szélessávú platformok által biztosított kiterjedt és szolgáltatásfüggetlen hozzáférés innovatív szolgáltatások tömegét vonzotta és hívta életre. A saját hálózati infrastruktúra kiépítését nem igénylő OTT szolgáltatások elterjedőben vannak, ugyanakkor a piacelemzés előrettekintő időtávján belül nem várható, hogy a piacok határait módosítanák.

2.3.3. Szélessávú piac várható fejlődési irányai

Az előzőekben ismertetett tendenciák, folyamatok eredményeként a szélessávú piaci versenyben a következő fejlődési irányok azonosíthatók az elkövetkező évekre:

- *A konszolidáció várhatóan tovább folytatódik: a jövőben a négy nagy szolgáltató (Magyar Telekom, UPC, Digi, Invitel) együttes piaci súlya – elsősorban további, kisebb szereplők felvásárlásának eredményeként – tovább nő.*
- *A piaci szerkezetre jelentős hatást gyakorló új belépés nem várható: új, a piaci folyamatokat jelentősen befolyásolni képes, saját infrastruktúra kiépítésével piacra lépő szolgáltató belépésére viszonylag kicsi az esély, inkább a kis szereplők felvásárlása marad a jellemző trend.*
- *Infrastruktúra alapú verseny további településeken jelenik meg: a piaci szereplők többsége saját infrastruktúrával versenyez, a fejlesztések eredményeként az infrastruktúra alapú verseny várhatóan tovább erősödik és a közepes-kisebb méretű településekre is kiterjed.*
- *Komplex ajánlatok további terjedése várható: elsősorban a csomagajánlatok elterjedése miatt tartós iparági szövetségek alakulhatnak ki a mobil és vezetékcsatlakoztatás között, ami mindkét oldalon erősítheti a versenyt*
- *A telepítés szempontból legkedvezőtlenebb adottságú településeken a helyi verseny kialakulásának az esélye tartósan is alacsony maradhat.*

A felsoroltakon túl véleménye szerint azonosítható-e egyéb, a szélessávú piaci versenyre jelentős hatást gyakorló tendencia, folyamat?

Milyen a hazai piacot is érintő konszolidációs folyamatokat valószínűsít a következő években?

3. Szabályozás

3.1. Szabályozási előzmények

A 3.a./2014, 3.b./piacok „jogelődjein”¹ (korábban 4-5/2007., illetve 11-12/2003. piacok) a hatóság három piacelemzési kört bonyolított le, ennek megfelelően három határozatot adott ki. 2004 óta az érintett kötelezeti kör és a kirótt kötelezettségek készlete nem, a kötelezettségek tartalma azonban jelentősen változott.

Az érintett kötelezeti kör a volt koncessziós szolgáltatókat (Magyar Telekom, Invitel, UPC) foglalja magában a volt koncessziós területeiken és mindhárom szolgáltatóra a teljes piacsabályozási kötelezettségkészlet (átláthatóság, hozzáférés, költségalapúság, egyenlő elbánás, számviteli szétválasztás) kirovásra került az adott piacnak megfelelő tartalommal.

A szabályozás célja a 4. piacon a platformon belüli infrastruktúra-alapú verseny, míg az 5. piacon a szolgáltatásalapú verseny erősítése. A szabályozás középpontjában ennek megfelelően mindkét piacon a hálózati hozzáférés megfelelő áron történő biztosítása áll, a piacok tartalmának megfelelően a 4/2007. piacon fizikai hozzáférési szolgáltatások (különböző hozzáférési szakaszok fizikai átengedése), az 5/2007. piacon a virtuális hozzáférési szolgáltatások (különböző szintű bitfolyam hozzáférések) kötelező nyújtásának előírásán keresztül. A szabályozás 4/2007. piacon nem terjed ki a kábelmodemes hálózatok hozzáférési szakaszainak fizikai átengedésére, az 5/2007. piaci kötelezettségek ugyanakkor a kábelmodemes hálózatokra is kiterjednek.

¹ Explanatory Note p. 53. For the sole purpose of assessing the expiry of the three-year period mentioned in Article 16(6)(a) of the Framework Directive, NRAs should consider that market 1 corresponds to market 3 of the 2007 Recommendation, market 2 corresponds to market 7 of the 2007 Recommendation, market 3a corresponds to market 4 of the 2007 Recommendation, market 3b corresponds to market 5 of the 2007 Recommendation, and market 4 corresponds to market 6 of the 2007 Recommendation.

3.2. Szabályozás értékelése

Szolgáltatás-alapú verseny

A nagykereskedelmi szélessávú hozzáférés piacával kapcsolatos szabályozás, a bitfolyam hozzáférés szolgáltatások szabályozása – tehát az 5/2007. piacon kirótt kötelezettségek – a szolgáltatás-alapú verseny élénkítését célozzák. A bitfolyam hozzáférés szolgáltatás igénybevételével az alternatív szolgáltatók képessé válnak arra, hogy a jelentős piaci erejű szolgáltatók hálózatán előfizetői szolgáltatást nyújtsanak. A szabályozott bitfolyam hozzáférések hozzájárultak a piaci szereplők számának növekedéséhez és a szolgáltatásválaszték szélesedéséhez, azonban a szabályozás eredményeként kialakult szolgáltatásalapú verseny csak korlátozott hatást gyakorolt a piacon folyó verseny egészére és a piacra újonnan belépő szolgáltatók nagy része nem volt képes a befektetési lépcsőn való feljebb lépésre sem. A 2008-as csúcsot követően folyamatosan csökken a bitfolyam hozzáférések száma. Ugyanakkor a bitfolyam hozzáférések jelentősége felértékelődött az infrastruktúra-alapú versennyel nem érintett, a hálózatépítés szempontjából kevésbé vonzó (rurális) területeken, ahol a szabályozott hozzáférések gondoskodhatnak a kompetitív szegély kialakulásáról.

Platformon belüli infrastruktúra-alapú verseny

A platformon belüli infrastruktúra alapú versenyt ösztönző – a 4/2007. piacon kirótt kötelezettségeken keresztül megvalósuló – szabályozás középpontjában az előfizetőhöz közeli hálózati szakaszok átengedése (pl. helyi hurok, helyi alhurok) áll. Ezen hálózati szakaszok megkettőzése jellemzően nem gazdaságos, ezért a szabályozás arra irányul, hogy előfizetői igény esetén a hálózati szakaszok más szolgáltató számára történő szabályozott átengedésével (saját hálózatához csatlakoztatásával) az alternatív szolgáltató is képessé váljon az igényelt előfizetői szolgáltatás(ok) nyújtására. A hozzáférési hálózati szakaszok átengedése lehetővé teszi, hogy az átengedéssel érintett előfizető számára az előfizetői hozzáférést az alternatív szolgáltató biztosítsa. Az átengedett hozzáféréseken azután – az előfizetői igényeknek megfelelően – az alternatív szolgáltató szabadon alakítja ki a kínált szolgáltatások körét (pl. telefon-, internet, műsorterjesztés szolgáltatás). A hozzáférési kötelezettséggel érintett hálózati szakaszok köre 2011-ben jelentősen bővült és a PSTN hálózat réz érpáras hurkainak és alhurkainak átengedése mellett az újgenerációs hozzáférési hálózatok újgenerációs hozzáférési hurkai, előfizetői szakaszai, illetve egyes esetekben az előfizetői hozzáférési hálózati szakaszok kiépítését lehetővé tevő kábelhelyek, sötétszálak és az összeköttetés megvalósításához szükséges felhordó hálózati szakaszok is bekerültek a szabályozási körbe. A 4/2007. piacon (illetve elődein) kirótt, meglehetősen szigorú kötelezettségek ellenére a fizikai hozzáférési szolgáltatások igénybevétele a szabályozott időszak egészében alacsony maradt és ezen a 2011-ben kirótt, az alapszolgáltatások igénybevételét támogató szolgáltatások sem voltak képesek érdemben változtatni.

Hogyan értékeli a szélessávú nagykereskedelmi piacokon elérhető szabályozott hozzáférési szolgáltatások (helyi hurok átengedés, bitfolyam hozzáférés) szerepét a verseny fejlődése, fenntarthatósága szempontjából?

Véleménye szerint milyen műszaki, gazdasági, esetleg szerződéses okokra vezethető vissza a bitfolyam hozzáférés igénybevételének csökkenése?

Véleménye szerint mivel magyarázható, hogy a 4/2007. piacon (illetve elődein) kirótt, meglehetősen szigorú kötelezettségek ellenére a szabályozott időszak egészében alacsony maradt a fizikai hozzáférési szolgáltatások igénybevétele?

Véleménye szerint szükséges-e a jelenleg szabályozott szolgáltatások igénybevételi feltételeinek (árak, egyéb feltételek) módosítása? Ha igen, kérjük, ismertesse javaslatát és indokait.

Amennyiben igénybe vesz szabályozott hozzáférési szolgáltatást, milyen okok miatt részesíti előnyben az adott szolgáltatást a saját infrastruktúra kiépítésével szemben?

3.3. A szabályozási keret változása, új előírások

A szabályozói környezetben bekövetkezett változások és a piaci környezet – a 2. fejezetben bemutatott – változása új feladatokat, illetve vizsgálati területeket jelöl ki a Hatóság számára a korábbi szabályozás felülvizsgálata során.

2014/710/EU Ajánlás

Az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) 2014-ben kiadott új Ajánlása² (továbbiakban 2014/710/EU) és a hozzá tartozó Explanatory Note jelentős mértékben módosította a piacok határait a korábbi ajánláshoz képest. Az Ajánlásban a Bizottság a nagykereskedelmi szélessávú piacok korábbi, a nagykereskedelmi szolgáltatás fizikai-nem fizikai jellegén alapuló elkülönítése helyett az egyes szolgáltatások piacba sorolását egy hármasszemponrendszer mentén végezte el, amely nem a szolgáltatás fizikai-nem fizikai jellegét vizsgálja, hanem a nagykereskedelmi szolgáltatás átadási pont szintjét és a szolgáltatás által a szolgáltatást igénybe vevő szolgáltató számára biztosított lehetőségeket a kiskereskedelmi szolgáltatás kialakítása során. Lényeges változást jelent a korábbi bizottsági megközelítéshez képest, hogy az Ajánlás a kábelmodemes hálózatokon nyújtott szolgáltatásokat immár a piac részeként kezeli.

2013/466/EU Ajánlás

A Bizottság egyenlő elbánással és költségalapúsággal kapcsolatos Ajánlása³ (továbbiakban 2013/466/EU) új szempontokat fektet le a költségalapúság és az egyenlő elbánás kötelezettségek előírásával összefüggésben, részletesen bemutatva az egyes részkötelezettségekhez kapcsolódó módszertani lehetőségeket, illetve azok alkalmazásának feltételeit. Az ajánlás részletes előírást fűz többek között a megfelelőnek tekintett költségszámítási módszertan meghatározásához, az alkalmazandó releváns költségmodell elveihez, a befektetési lépcső elvét támogató konzisztens értéklánc alapú hozzáférési termékárak kialakításához, a modern egyenértékű hálózatból kalkulálható költségek és árak számításához.

2014/61/EU Irányelv

A nagy sebességű elektronikus hírközlő hálózatok kiépítési költségeinek csökkentésére irányuló intézkedésekről szóló irányelv⁴ (továbbiakban 2014/61/EU) hatálya nem csak a hírközlési szolgáltatókra terjed ki, alanya az összes hálózati (így víz, gáz, elektromos energia, szennyvíz, stb.) szolgáltató. Az irányelv az NGA hálózatok kiépítési költségeinek

² Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services, Brussels, 9.10.2014 2014/710/EU

³ COMMISSION RECOMMENDATION of 11.9.2013 on consistent non-discrimination obligations and costing methodologies to promote competition and enhance the broadband investment environment, 2013/466/EU

⁴ A nagy sebességű elektronikus hírközlő hálózatok kiépítési költségeinek csökkentésére irányuló intézkedésekről szóló, 2014. május 15-i 2014/61/EU Európai Parlament és Tanács irányelv.

csökkentését tűzi ki célul, ennek érdekében hozzáférési kötelezettséget ír elő valamennyi, nagysebességű szélessávú infrastruktúra kiépítésére alkalmas fizikai infrastruktúrával rendelkező szolgáltató számára. A jogszabály teljesen új szabályozási helyzetet, jogérvényesítési lehetőséget eredményez az elektronikus hírközlési szolgáltatók és más hálózatos szolgáltatók között a hírközlési célú együttműködések során. Az Irányelv, illetve az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvényben implementált megfelelő rendelkezések 2015 júliusi hatályba lépése alternatív lehetőséget kínál a kábelhely hozzáféréssel, mint hálózati szűk keresztmetszettel kapcsolatos problémák megoldására, ugyanakkor a hozzáférés árával kapcsolatos – meglehetősen általános – rendelkezések az irányelv megfelelő érvényesülését nehezíthetik.

Véleménye szerint milyen érzékelhető következményei lehetnek a szabályozási keret változásának, a fenti új Európai Unió normáknak üzleti tevékenysége tekintetében?

Véleménye szerint érintheti-e üzleti tevékenységét a 2014/61/EU Irányelv illetve az elektronikus hírközlési törvényben implementált megfelelő rendelkezések 2015. júliusi hatályba lépése? Ha igen, hogyan?

3.4. Szabályozási cél és a lehetséges szabályozási irányok

Az előző piacelemzési határozatokat átható szabályozási cél a 4. piacon a platformon belüli infrastruktúra-alapú verseny, míg az 5. piacon a szolgáltatásalapú verseny erősítése volt. Az 5. piaci szabályozás eredményeként kialakult, országos bitfolyam hozzáférésre épülő szolgáltatásalapú verseny azonban csak korlátozott hatást gyakorolt a piacon folyó versenyre, elsősorban az infrastruktúra alapú verseny által nem érintett területeken. A 4. piaci szabályozás által előírt fizikai hozzáférési szolgáltatások igénybevétele az egész időszakban alacsony szinten maradt (részletesebben lásd a 3.2. pontban).

A piaci folyamatok abba az irányba mutatnak, hogy a hazai szélessávú piaci versenyre hosszabb távon is a párhuzamos infrastruktúrák fejlesztése gyakorolja a legjelentősebb hatást, a verseny infrastruktúra-alapú jellege tartósan fennmarad és egyre több településre terjed ki. Ez szabályozói szempontból felveti annak a lehetőségét, hogy a platformon belül infrastruktúra alapú, illetve a szolgáltatásalapú verseny ösztönzésével kapcsolatos szempontok mellett nagyobb hangsúlyt kapjon az infrastruktúra-alapú verseny ösztönzése. Ugyanakkor a verseny intenzitása várhatóan a jövőben is jelentős területi eltéréseket mutat majd és tartósan fennmaradnak olyan területek, ahol a párhuzamos infrastruktúra kiépítésének gazdaságtalansága miatt csak egy hálózat érhető el. Ez a platformon belüli infrastruktúra alapú verseny és a szolgáltatásalapú verseny ösztönzését továbbra is szükségessé teheti.

A leírtak alapján szükségesnek látjuk, hogy a korábbi szabályozói célok – tehát a platformon belüli infrastruktúra alapú verseny, illetve a szolgáltatásalapú verseny támogatása – kiegészüljenek az infrastruktúra alapú verseny támogatásával kapcsolatos céllal.

A fogyasztók választási lehetőségeinek bővítése érdekében továbbra is lehetővé kell tenni a szolgáltatás alapú üzleti modellre építő alternatív szolgáltatók piaci jelenlétét, még akkor is, ha a verseny karakterét alapvetően a platformok közti verseny határozza meg. E mellett ugyanakkor szükségesnek tartjuk az infrastruktúra alapú verseny szűk, erőfölényes helyzetet biztosító keresztmetszeteinek azonosítását és azok jelenléte esetén a megfelelő kötelezettségek előírását. A mérlegelés során várhatóan komoly szerepet kap a piacelemzés keretein kívül (lásd 2014/61/EU Irányelv) rendelkezésre álló szabályozói eszközök vizsgálata, továbbá az esetleges kötelezettségeknek az inkumbens szolgáltatók beruházásaira gyakorolt hatásainak értékelése.

Véleménye szerint a hazai piacon érvényesülő verseny jellegének megfelelő szabályozási célkitűzés a szolgáltatás és az infrastruktúra alapú verseny párhuzamos ösztönzése?

3.5. Súlyponti feladatok a piacelemzés során

A következőkben első lépésben áttekintjük az új szabályozókban foglalt, a piacelemzést érintő fontosabb rendelkezéseket, azok piacelemzésre gyakorolt hatását. Mielőtt az egyes piacelemzési szakaszokat külön-külön áttekintenénk általános megállapításként kijelenthető, hogy a 3 (a) és 3 (b) piacok egymásra tekintettel történő elemzése jelentős erőforrásokat igényel mind szabályozói, mind szolgáltatói oldalról. A párhuzamos, a 3 (a) és 3 (b) piacok együttes elemzését magában foglaló szabályozói munka a piacelemzés szinte valamennyi területét (piacmeghatározás, piacelemzés, kötelezettségek meghatározása) érinti. A következőben a vizsgálatok főbb súlyponti területeit mutatjuk be.

3.5.1. Szolgáltatási piac meghatározása

Szolgáltatási piacok határainak változása

A Bizottság a 2014/710/EU Ajánlásban lényeges elemeiben módosította az érintett piacként azonosítani javasolt 3 (a)/2014 és 3 (b)/2014 piacok tartalmát a „jogelőd” piacokhoz képest. A 2007/879/EK Ajánlás mellékletében szereplő

- 4/2007. számú, „A hálózati infrastruktúrához való helyhez kötött nagykereskedői (fizikai) hozzáférés (beleértve az osztott vagy a teljesen átengedett hozzáférést)”⁵ elnevezésű piac helyébe a „3 (a) Helyhez kötött helyi hozzáférés nagykereskedelmi biztosítása”⁶ elnevezésű piac;
- az 5/2007. számú, „Nagykereskedelmi szélessávú hozzáférés”⁷ elnevezésű piac helyébe a „3 (b) Központi hozzáférés helyhez kötött nagykereskedelmi biztosítása tömegpiaci termékekhez”⁸ elnevezésű piac lépett.

A 4/2007 és az 5/2007. számú piacok közötti elhatárolás alapvetően a hozzáférési szolgáltatások fizikai-nem fizikai jellegén alapult. Az új piaci ajánlás ezzel szemben már nem a fizikai-nem fizikai jelleg szerint különbözteti meg a 3 (a) és 3 (b) piacokat, hanem annak alapján, hogy a piacot alkotó hozzáférési szolgáltatások mennyiben biztosítanak a hurok átengedéshez (fizikai hozzáféréshez) hasonló funkcionalitást. Az új ajánlás szerint a 3 (a) piac részét képezik – a hurok átengedési szolgáltatások mellett – azok a virtuális (nem fizikai) hozzáférési szolgáltatások is, amelyek a hurok átengedéssel egyenértékű, vagy ahhoz hasonló funkcionalitással rendelkeznek.

A piacok újradefiniálása tükrözi a hurok átengedéssel egyenértékű, vagy ahhoz hasonló funkcionalitást biztosító virtuális hozzáférési szolgáltatások szerepének felértékelődését. Ennek oka, hogy a legelterjedtebb újgenerációs hozzáférési hálózattípusok esetében a

⁵ Az angol megnevezés szerint: „Wholesale (physical) network infrastructure access (including shared or fully unbundled access) at a fixed location”

⁶ Az angol megnevezés szerint: „Wholesale local access provided at a fixed location”

⁷ Az angol megnevezés szerint: „Wholesale broadband access”

⁸ Az angol megnevezés szerint: „Wholesale central access provided at a fixed location for mass-market products”

fizikai hurok átengedés műszaki okok miatt nem megvalósítható, azonban meghatározott feltételek teljesülése esetén a virtuális hozzáférés a hurok átengedéshez hasonló szolgáltatásnyújtási szabadságot képes biztosítani, vagyis helyettesíteni képes a hozzáférési hálózati szakasz fizikai átengedést. Az EU több tagállamában már korábban bekerültek a szabályozás körébe a hurok átengedés helyettesítőjeként alkalmazott, Layer 2 szintű virtuális hozzáférési szolgáltatások⁹. A közeljövőben – az újgenerációs hálózatokra történő migráció előrehaladásával, illetve a vektorizálás terjedésével – várhatóan további tagállamokban jelenik meg az L2 szintű virtuális szolgáltatás nyújtásával kapcsolatos kötelezettség.

Az ajánláshoz kapcsolódó Explanatory Note 4.2.2.1. pontjában található hármas szempontrendszer meghatározza azokat a szempontokat, amelyek alapján eldönthető, hogy egy adott virtuális hozzáférési szolgáltatás a fizikai hurok átengedéssel egyenértékű, vagy ahhoz hasonló funkcionalitással rendelkezik-e, vagyis a 3 (a) piac részét képezi-e. A hármas szempontrendszer alapján valamely virtuális hozzáférési szolgáltatás abban az esetben tekinthető a 3 (a) piachoz tartozónak, ha megfelel a következő követelményeknek:

- Helyi szintű¹⁰ hozzáférést biztosít;
- A hozzáférés a gyakorlatban kizárólagos rendelkezésű¹¹ és szolgáltatásfüggetlen átviteli kapacitást biztosít;
- Termékdifferenciálás és termékfejlesztés lehetősége fizikai hozzáféréshez hasonló az igénybevevő számára¹².

A 3 (a) piacba tartozó hozzáférési termékekhez képest a 3 (b) piacba sorolandó nagykereskedelmi szolgáltatásokat jellemzően a hálózati architektúra magasabb, központibb¹³ szintjén nyújtják, ami mind a lakossági, mind a nem lakossági előfizetők részére nyújtott kiskereskedelmi best-effort minőségű hozzáférési termék alapjául szolgálhat. Az ajánlás a hálózati architektúrában való elhelyezkedés és a hozzáférési szolgáltatás minősége között szoros kapcsolatot létesít azzal, hogy ezen piacot a tömegpiaci jelzővel illeti. Az Explanatory Note szerint tömegpiacba tartozónak minősülhetnek azok a hozzáférési szolgáltatások, amelyek a következő jellemzőkkel rendelkeznek:

⁹ Az ilyen típusú termékekre rendszerint L2WAP néven (Layer 2 Wholesale Access Product), azaz 2-es OSI rétegű nagykereskedelmi hozzáférési terméként hivatkoznak, ahol lényeges közös jellemző még az Ethernet alapú technológia alkalmazása.

¹⁰ A szolgáltatás átadási pont „közelebb” helyezkedik el az előfizetőhöz, mint a regionális és/vagy az országos hálózati szint. Az átadási pont tipikusan a helyi központ/MDF(ODF) vagy az utcai kabinet lehet, a nem fizikai szolgáltatások esetében az átadási pontok elhelyezkedése ettől eltérhet.

¹¹ A kizárólagos rendelkezésű átvitelhez alapvetően az szükséges, hogy dedikált logikai kapcsolat álljon fenn az előfizetői hozzáférési pont és az átadási pont között. Ez a gyakorlatban meghatározott garantált sávzélesség biztosítását jelenti a hozzáférést igénylő számára. Az így kialakított logikai kapcsolat jellemzőit csak a hozzáférési technológia „tudása” korlátozhatja.

¹² A bizottsági meghatározás alapján a 3 (a) piachoz tartozónak tekinthető valamely nagykereskedelmi szolgáltatás, amennyiben a termékdifferenciálás és a termékfejlesztés tekintetében a helyi hurok átengedéséhez hasonló szabadságot képes biztosítani a szolgáltatást igénybe vevő vállalkozás számára.

¹³ Az OSI réteg szerinti 3., azaz hálózati szinten nyújtják, valamint tipikusan regionális vagy országos átadási ponttal.

- a hozzáférés tipikusan „best effort” minőségű,
- nincs garantált rendelkezésre állás,
- magasabb „contention” arány (erősebb függés a többi felhasználó forgalmától),
- nincs szimmetrikus sebesség,
- a hozzáférés igénybevevője korlátozott ellenőrzéssel rendelkezik a hálózat (és a kiegészítő szolgáltatások és rendszerek) felett, ami csökkenti a kiskereskedelmi termék portfólió differenciálásának lehetőségét.

A tömegpiaci jelleg az adott szolgáltatási területen csak a kapcsolódó kiskereskedelmi piac vizsgálatán keresztül határozható meg.

Véleménye szerint a fenti, hármas szempontrendszer kritériumai egyértelmű besorolásra vezetnek a hazai piacon?

Véleménye szerint a Bizottság által alkalmazott felosztás alkalmazható-e a hazai piacon, és ennek a felosztásnak megfelelően a hazai kiskereskedelmi és a kapcsolódó nagykereskedelmi piacokon az igénybevétel elkülönült szegmenseire alapozva azonosíthatók-e egyértelműen „tömegpiaci” és prémium jellegű szolgáltatások? Amennyiben igen, az Ön ajánlataiban visszatükröződik-e ez a típusú megkülönböztetés?

Tapasztalatai szerint az előfizetők többsége a helyhez kötött internet szolgáltatáshoz képest a mobilinternet szolgáltatást kiegészítő, vagy helyettesítő szolgáltatásként használja? Véleménye szerint mik a helyettesítés feltételei és – amennyiben a helyettesítés jelenleg nem áll fenn – mikorra következhet be a helyettesítés?

Kábelmodemes hálózatok figyelembe vétele

A kábelmodemes hálózatokon nyújtott nagykereskedelmi hozzáférés helyettesítő jellegével kapcsolatos bizottsági álláspont a legutóbbi szélessávú piacelemzés óta jelentősen változott. Ez elsősorban azon tagállamok – köztük Magyarország - sajátos piaci helyzetének az elfogadásán alapul, ahol a kábelmodemes hálózatok váltak az infrastruktúra-alapú verseny motorjává. A Bizottság az értéklánc szintjén az előfizetőktől távolabbi (upstream) 3 (a) piac esetén is szükségesnek tartja létező vagy potenciális kábelmodemes nagykereskedelmi termék hiányában is a közvetett árnyomás vizsgálatát¹⁴. Erre korábban a 3 (b) piac jogelődjéhez tartozó bitfolyam hozzáférések kapcsán került sor, hiszen ennek a piacnak már része volt a kábelmodemes hálózaton nyújtott szolgáltatás.

A Hatóságnak így – amennyiben nem azonosítható olyan kábelmodemes nagykereskedelmi szolgáltatás, amely teljesíti a hármas szempontrendszert, tehát a 3 (a)

¹⁴ Moreover, in order to identify precisely the boundaries of the WLA market, NRAs should, in line with competition law principles, assess the constraints stemming from CATV and from other platforms (e.g. LTE) providing services on the retail broadband market. In the absence of existing or potential CATV-based wholesale access, NRAs should nevertheless assess indirect constraints stemming from CATV and other platforms.” Explanatory Note p. 44.

piachoz sorolható – külön figyelmet kell szentelnie a közvetett árnyomás erősségének vizsgálatára.

Tudomása szerint jelenleg van-e olyan kábelmodemes hálózaton nyújtható nagykereskedelmi szolgáltatás a hazai piacon, illetve az előretekintő időtávon belül valószínűsíti-e olyan szolgáltatás megjelenését, amely teljesíti a szempontrendszer szerinti 3 (a) piacba sorolás feltételeit?

3.5.2. Földrajzi piac meghatározása

A Bizottság a kábelmodemes hálózatokkal kapcsolatos álláspontjának változása megjelenik a verseny földrajzi vetületének értékelése kapcsán is, hiszen országos lefedés hiányában az alternatív hálózatok az egyes földrajzi területeken eltérő versenyfeltételeket támaszthatnak a jelentős piaci erejű szolgáltatókkal szemben. A szabályozás felülvizsgálata során tehát tekintettel kell lenni a versenyben meglévő nyilvánvaló területi eltérésekre, ami a vizsgálatok eredményétől függően a piacmeghatározás és a kötelezettségek területi differenciálását is szükségessé teheti.

Ugyanakkor a Bizottság is hangsúlyozza¹⁵, hogy a verseny szempontjából homogén és stabil területek kiválasztása, aggregálása igen komplex és átfogó feladat, amit csak fokozott óvatosság mellett szabad elvégezni, elkerülendő az alul- és túlszabályozásból eredő kockázatokat.

A Digitális Menetrend lefedettségi célkitűzésének elérését támogató pályázat (Digitális Magyarország) hatással lehet a kereskedelmi szempontból kevésbé vonzó ritkán lakott (rurál) területek versenyviszonyaira. Ugyanakkor jelenleg pontosan nem látható előre, hogy a pályázati lebonyolítás mely területeken, milyen mértékben fogja támogatni az infrastruktúra-alapú verseny kialakulását. A Hatóság folyamatosan nyomon követi a pályázatok szabályozási szempontú eredményeit, melyek számszerű hatásai azonban várhatóan a jelen piacelemzési felülvizsgálat során még nem lesznek figyelembe vehetők.

Véleménye szerint melyik az a legkisebb jól körülhatárolható földrajzi egység, melyet az üzleti döntések (beruházás, árazás, PR, stb.) szempontjából érdemes önállóan kezelni?

Eddigi gyakorlata, illetve előrelátható tervei szerint milyen tényezők alapján határozza meg, hogy melyik földrajzi egységen – a fenti kérdésre adott válasz alapján pl. település, településrész – épít ki hálózatot?

Alkalmazott-e Ön – azonos feltételek és jellemzők mellett nyújtott helyhez kötött internet szolgáltatás tekintetében – tartósan kedvezményes előfizetési díjakat kifejezetten az

¹⁵ This means that the geographic units should be (a) of an appropriate size, i.e. small enough to avoid significant variations of competitive conditions within each unit but yet big enough to avoid a resource intensive and burdensome micro-analysis that could lead to a fragmentation of markets, (b) able to reflect the network structure of all relevant operators and (c) have clear and stable boundaries over time. p.48. Footnote 60.

előfizetői hozzáférési pontok földrajzi elhelyezkedése alapján. Ha igen, mi volt az áreltérés oka? Találkozott-e a hazai piacon ilyen megoldással, szolgáltatói gyakorlattal?

Véleménye, piaci tapasztalatai szerint a hazai szélessávú piacon mely terület(ek)en, földrajzi egységeken tapasztalható intenzívebb verseny és melyek a verseny szempontjából kevésbé érintett területek? Véleménye szerint mely közös jellemzők, vagy feltételek különböztetik meg e területeket a verseny által kevésbé érintett területektől?

A verseny földrajzi dimenziója tekintetében milyen változásokra számít az elkövetkező 3-5 éves időtávon?

3.5.3. Piacelemzés (jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosítása)

A jelentős piaci erejű szolgáltatók azonosításának módszertana az előző felülvizsgálat óta nem változott, így a piaci folyamatokat is figyelembe véve ugyanazon értékelési kritériumok fognak szerepet játszani a kiválasztás során. Amennyiben a földrajzi piac meghatározása során több alpiac azonosítására kerül sor, az a kritériumok vizsgálata során mennyiségi kihívást jelent, hiszen minden alpiacon külön-külön kell a JPE azonosítást elvégezni.

3.5.4. Kötelezettségek meghatározása

A szabályozási keretek változása a piacmeghatározás mellett a kötelezettségek előírása területén tartogatja a legjelentősebb szabályozói kihívásokat. A változások elsősorban a hozzáférési, a költségalapúság és az egyenlő elbánás kötelezettséget tartalmát érintették.

Kábelhely hozzáférés szerepe

A korábbiakban megállapítottuk, hogy a hazai szélessávú piacon az infrastruktúra alapú verseny szerepe meghatározó. Az infrastruktúra alapú verseny erősödésével párhuzamosan a szolgáltatás alapú verseny fokozatosan háttérbe szorul. A szabályozás során ennek megfelelően a platformon belül infrastruktúra alapú, illetve a szolgáltatásalapú verseny ösztönzésével kapcsolatos szempontok mellett nagyobb hangsúlyt kaphat az infrastruktúra-alapú verseny ösztönzése, amelynek során kiemelt fontosságú az infrastruktúra alapú verseny szűk keresztmetszeteinek beazonosítása. Ennek kapcsán felmerül a kábelhely hozzáférés kínálati és keresleti viszonyainak az elemzése, a versenyproblémát valószínűsítő szűk keresztmetszet jelleg értékelése és ennek eredményeként kötelezettség előírásának mérlegelése. A kábelhely hozzáférés biztosításának kötelezettsége – felhordó hálózati szolgáltatásként, illetve kivételes esetekben alapszolgáltatásként – jelenleg is terheli a szolgáltatókat, önállóan igénybe vehető alapszolgáltatásként ugyanakkor – bár az NGA ajánlás lehetővé teszi – eddig a kötelezettség nem került előírásra. A szűk keresztmetszet jelleg értékelése különös hangsúlyt kap a már korábban idézett 2014/61/EU Irányelv, illetve az elektronikus hírközlési törvényben implementált megfelelő rendelkezéseinek 2015. júliusi hatályba lépésével, mivel az új szabályozás általános kötelezettséggé teszi a kábelhely

infrastruktúra átengedését. Ez azt is jelenti, hogy bármilyen, a kábelhely hozzáféréssel kapcsolatos kötelezettség előírása során a Hatóságnak vizsgálnia kell az újonnan bevezetett szimmetrikus szabályokkal való összhangot.

Véleménye szerint melyek a kábelhely hozzáférés igénybevételét leginkább akadályozó tényezők, szűk keresztmetszetek és ezeket az ex-ante ágazati szabályozás hogyan tudná mérsékelni?

A kereskedelmi alapú kábelhely hozzáférések árai tekintetében érzékelt-e olyan eltérést a különböző szolgáltatók ajánlataiban, amit nem tudott objektív költségkülönbségekre visszavezetni?

Eddigi gyakorlata során a kábelhely megosztás igénybevételekor szembesült-e partnere egyoldalú szerződésmódosításával (pl. a bérleti díj előzetes értesítés nélküli jelentős mértékű emelése), és voltak-e ebből származó jogvitái?

Véleménye szerint a kábelhely megosztás tekintetében elegendő-e a 2014/61/EU Irányelv szerinti általános kábelhely átengedési kötelezettség, vagy szükséges lenne - a jelentős piaci erejű elektronikus hírközlési szolgáltatók hálózataira vonatkozó - az átengedés műszaki feltételeit, illetve az átengedés díjait rögzítő szabályozás?

Layer-2 szintű virtuális hozzáférési szolgáltatások vizsgálata

A piacmeghatározás kapcsán már volt szó a virtuális hozzáférési szolgáltatások jelentőségéről, az egyes érintett piacokba sorolás feltételeiről. A hurokátengedés helyettesítőjeként alkalmazható, Layer-2 szintű virtuális hozzáférési szolgáltatásokra vonatkozó kötelezettség mérlegelése a hazai piaci környezetben is felmerül, tekintettel arra, hogy a hurok átengedés lehetőségét gyakorlatilag kizáró újgenerációs hozzáférési hálózat típusok Magyarországon is elterjedtek és az ilyen hálózatokra vonatkozó, a hatályos 4. piaci határozatban előírt hozzáférési kötelezettségek igénybevétele nem jellemző. Amennyiben a Hatóság úgy ítéli meg a kötelezettségek meghatározása során, hogy az ilyen típusú virtuális hozzáférések szabályozása hatékonyan segíti elő az azonosított piaci problémák kezelését, akkor a bitfolyam típusú hozzáférések mellett sor kerülhet ezen L2 szintű szolgáltatások bevezetésére. A kötelezettség előírásának mérlegelése során kiemelt szerepet kap a műszaki megvalósíthatóság, a potenciális kereslet és a potenciális piaci hatások együttes értékelése, amely kapcsán a Hatóság az érintett piaci szereplők aktív közreműködésére is számít.

Hogyan értékeli a Bizottságnak az EU-s szintű, harmonizált virtuális hozzáférési termékek bevezetésével kapcsolatos elképzeléseit?

Tekintettel a hurokátengedés és a bitfolyam hozzáférés alacsony igénybevételére véleménye szerint indokolt lenne-e a hurok átengedéssel egyenértékű, vagy ahhoz hasonló funkcionalitást biztosító (Layer 2 szintű) virtuális hozzáférési szolgáltatás előírása? Amennyiben igen, megítélése szerint milyen műszaki és üzleti feltételek (pl.

helyi, vagy központi hozzáférési pont, átviteli jellemzők, nyújtható szolgáltatások köre) mellett lenne egy ilyen szabályozott szolgáltatás működőképes?

Jelenleg alkalmazzák-e, illetve rövid- vagy középtávon tervezik-e vectoring és/vagy bonding kiterjedt alkalmazását? Ha igen, milyen ütemezésben?

Költségalapúság

A Bizottság 2014/466/EU Ajánlása egyértelmű kapcsolatot állít fel a hurokátengedések árszintje (6 és 8 euró közötti sáv) és a hozzáférési termékek díjszámításának elvárt módszere között. Mivel a hazai hurokátengedés díjak a sávon kívül esnek, az Ajánlás értelmében szükséges az ott részletesen leírtaknak megfelelő költségszámítási módszertan és releváns költségmodell alapján egy BU-LRIC+ típusú költségmodell elkészítése. A modell segítségével a Hatóság az értéklánc különböző szintjein elhelyezkedő szabályozott hozzáférési termékekre konzisztens árakat határozhat meg. Jelenleg az országos bitfolyam hozzáférés díja retail minus elven kerül meghatározásra, ezt a módszertant az árak költségalapú meghatározása kapcsán a Bizottság nem támogatja. A Hatóságnak mérlegelnie kell az ármeghatározás módszertanának változása esetén a jelenleg alkalmazott módszertan(ok) kivezetésével és az új módszertan bevezetésével kapcsolatos hatásokat is.

Véleménye szerint a jelenlegi piaci körülmények között indokolt-e a retail minus módszer alkalmazásának fenntartása?

Véleménye szerint hogyan hatna az érintett szolgáltatók és a piac helyzetére, ha az 2014/466/EU ajánlásban javasolt (BU LRIC+) költségmodell kerülne bevezetésre a költségalapúság kötelezettség körében? Befolyásolná-e ez az országos bitfolyam hozzáférés díjazási rendszerén keresztül a jövőbeni igénybevételt?

Egyenlő elbánás kötelezettség alkalmazása

A Bizottság 2014/466/EU Ajánlása új szempontokat fektet le a költségalapúság és az egyenlő elbánás kötelezettségek előírásával összefüggésben. Az Ajánlás részletesen bemutatja azon feltételeket, melyek érvényesülése esetén a tagállami hatóságok részéről elfogadhatónak tartja a költségalapúság helyett bizonyos szolgáltatások esetében az egyenlő elbánás kötelezés kirovását. Az Ajánlásban lefektetett feltételek sok esetben – a bevezetés időszakában mindenképpen - nagyobb terhet rónak mind a hatóságokra, mind a szolgáltatókra, mint a kiváltani kívánt eredeti kötelezettségek. Ilyen például

- Eol¹⁶ alapú hozzáférés előírása,
- a bevezetéséhez kapcsolódó ütemterv (roadmap) benyújtása és folyamatos frissítése,

¹⁶ Eol (Equivalence of Inputs, inputok egyenértékűsége): a kötelezett szolgáltató azonos módon és feltételek mellett nyújt szolgáltatásokat és információkat a jogosult szolgáltatók számára, mint a saját üzletágai, részlegei számára.

- a JPE szolgáltatók rendszereinek ellenőrzése,
- gazdasági lemásolhatósági tesztek bevezetése (hosszas termék-bevezetési eljárás, bonyolult árprés-modell alkalmazása).

A Hatóságnak értékelnie kell, hogy indokolt-e a hazai – a tagállamok többségétől eltérő - piaci körülmények között a kötelezettségtartalom ilyen jelentős változtatása - ami adott esetben bővítést jelenthet –, vagy a befektetési lépcső elvét támogató konzisztens értéklánc alapú hozzáférési termékárak kialakítása más, hatékonyabb módon is fenntartható.

Számos EU tagállamban a szolgáltatók önkéntes alapon vállalták az Eol típusú hozzáférés bevezetését. Önök terveznek-e hasonló lépést a jövőben?

Önök szerint a 2014/466/EU Ajánlásban leírt szabályozási eszközök közül melyik és milyen formában felel meg leginkább a hazai piaci verseny jellemzőinek?

A hazai piaci verseny jellemzőit is figyelembe véve mi a véleménye arról a 2014/466/EU ajánlásban meghatározott lehetőségről, amely szerint a költségalapú árszabályozás visszavonható, ha sokkal szigorúbb egyenlő elbánás (EOI) kötelezettség és előzetes gazdasági reprodukálhatósági teszt kerül előírásra.

4. További, az előkészítő anyaghoz közvetlenül nem kapcsolódó kérdések:

Véleménye szerint a szélessávú piacon van-e bármilyen jogi, műszaki, gazdasági vagy szabályozási korlát, amely akadályozza a piacra lépést és a verseny fejlődését? Ha igen, részletezze, hogy a piac mely részein, milyen jellegű korlát érvényesül.

Ön áll-e szerződéses kapcsolatban viszonteladókkal a nagykereskedelmi piacon? Véleménye szerint a nagykereskedelmi termékek iránti kereslet aggregálására alapozott üzleti modellnek van-e jövője a hazai piacon?

Tapasztalatai szerint a hazai szélessávú piacon van-e igény közös infrastruktúra beruházásokra¹⁷? Véleménye szerint mi lehet az oka, hogy a kockázatmegosztás ezen módszere nem terjedt el a hazai piaci környezetben, illetve szükség lenne-e ilyen típusú megállapodásokra a piaci szereplők között?

Véleménye szerint a jövőben milyen szerepet fognak játszani a hazai piacon a helyhez kötött vezeték nélküli hozzáféréseken (pl. WiFi) nyújtott internet szolgáltatások? Jövőbeni fejlesztési terveikben szánnak-e és ha igen, milyen szerepet (teljes értékű hozzáférés, kiegészítő szolgáltatás) az ilyen típusú hozzáféréseknek?

Véleménye szerint jelenleg melyek a felhordó hálózati szolgáltatások igénybevételét leginkább akadályozó tényezők és ezeket az ex-ante ágazati szabályozás hogyan tudná mérsékelni?

Amennyiben van egyéb konkrét javaslata, észrevétele a nyilvános meghallgatással kapcsolatosan, kérjük, ismertesse.

¹⁷ Olyan beruházások, amikor több szolgáltató kereskedelmi megállapodás alapján közösen hoz létre és használ egy elektronikus hírközlési hálózatot, vagy hálózatrészt.